

YEDİ İKLİM VE GAZİ YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE B1 DÜZEYİ DERS KİTAPLARINDAKİ DİNLEME METİNLERİNİN NİTELİKLERİ

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR

Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD

ORCID: 0000-0002-8063-8690

İrem KELEŞ

Bartın Üniversitesi, Yabancılara Türkçe Öğretimi ABD

ORCID: 0000-0001-6889-9444

ÖZET

Dinleme, anlamaya dayalı bir dil becerisidir ve günlük hayatta çok sık kullanılmaktadır. Dinleme zor ve karmaşık bir beceridir. İşitsel iletişimde başarı için yabancı dil öğrencilerinin dinlediğini anlama becerilerini geliştirmek önemlidir. Bu gelişimi sağlamada en önemli araçlardan biri ders kitaplarında yer alan dinleme metinleridir. Bu araştırmanın amacı Yedi İklim ve Gazi yabancılar için Türkçe B1 düzeyi ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin niteliklerini belirlemektir. Araştırmada metinlerin oluşturulma biçimleri, işlevleri, sözcük sayıları, okunabilirlik düzeyleri, süreleri ve düzey dışı dil bilgisi konuları değerlendirilmiştir. Araştırma doküman analizi yöntemi ile yapılmıştır ve verilere betimsel analiz uygulanmıştır. Araştırmanın evrenini Gazi Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Bu kitapların B1 düzeyi örneklem olarak alınmıştır. Toplam 47 dinleme metni incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar şunlardır: Metinlerin oluşturulma biçimine göre Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 19 oluşturulmuş, 1 özgün metin; Yedi İklim Türkçe kitabında 23 oluşturulmuş metin, 4 özgün metin belirlenmiştir. İşlevlerine göre metinlerin Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 14 kullanım işlevli, 6 edebi metin; Yedi İklim Türkçe ders kitabında 11 kullanım işlevli, 15 edebi metin, 1 diğer metin olduğu tespit edilmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 7 farklı metin çeşidine; Yedi İklim Türkçe ders kitabında ise 13 farklı metin çeşidine yer verilmiştir. Ayrıca bir ders kitabında yer alıp diğerinde yer almayan toplam 9 çeşit metne rastlanmıştır. Sözcük sayısı olarak Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 2.735, Yedi İklim Türkçe ders kitabında ise 6.016 sözcük kullanılmıştır. Yedi İklim Türkçe ders kitabındaki metinlerin süreleri, Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabındaki metinlerin sürelerine göre daha uzundur. Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabındaki okunabilirlik düzeyleri incelendiğinde çok zor metin bulunmamaktadır. 3 zor, 5 orta güçlükte, 9 kolay, 1 çok kolay metinler yer almaktadır. Yedi İklim kitabında ise çok zor metin bulunmazken 1 zor, 13 orta güçlükte, 7 kolay, 4 çok kolay metin yer almaktadır. Ders kitaplarında standardın sağlanabilmesi için yabancılara Türkçe öğretimi programı hazırlanarak metin sayısı, zorluk derecesi, türü ve sürelerinin belirlenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dinleme becerisi, Dinleme metinleri, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, ders kitapları

QUALIFICATIONS OF LISTENING TEXTS IN YEDI IKLİM AND GAZİ TURKISH TEXTBOOKS FOR FOREIGNER AT B1 LEVEL

ABSTRACT

Listening is a language skill based on understanding and is frequently used in daily life. Listening is a difficult and complex skill. It is important to improve the listening comprehension skills of foreign language learners for success in auditory communication. One of the most important tools in providing this development is the listening texts in the textbooks. The aim of this research is to determine the qualities of the listening texts in the Turkish B1 level course books for foreigners in Yedi İklim and Gazi. The forms, functions, word counts, readability levels, durations and the conformity of the grammar topics of the texts was evaluated. The research was carried out with document analysis method and descriptive analysis was applied to the data. The universe of the research consists of Gazi Turkish for Foreigners and Yedi İklim Turkish textbooks. The B1 level of these books was taken as a sample. A total of 47 listening texts were analyzed. The findings of the research are as follows: According to the way the texts were created, there are 19 created texts and 1 original text in the Gazi Turkish for Foreigners textbook; there are 23 created and 4 original texts in the Yedi İklim textbook. According to their functions, Gazi Turkish for Foreigners textbook has 14 functional and 6 literary text; there are 15 literary texts with 11 functional and 1 other text in the Yedi İklim. According to their types there are 7 different text types in the Gazi Turkish for Foreigners textbook, and 13 different text types in the Yedi İklim. In addition, a total of 9 types of texts were found in one textbook but not in the other. The word count is 2.735 in the Gazi Turkish for Foreigners textbook; on the other hand, 6.016 words are used in the Yedi İklim. The duration of the texts in the Yedi İklim is longer than the Gazi Turkish for Foreigners textbook. When the readability levels in the Gazi Turkish for Foreigners textbook are examined, there is not a very difficult text. There are 3 difficult, 5 middle difficulty, 9 easy, 1 very easy texts. While there are no very difficult texts in the Yedi İklim textbook, 1 difficult, 13 middle difficulty, 7 easy, 4 very easy texts are found. In order to ensure the standard in textbooks, it is recommended to prepare a Turkish teaching program for foreigners and to determine the number of texts, difficulty levels, types and durations in this program.

Keywords: Listening skill, Listening texts, Teaching Turkish as a foreign language, textbooks

GİRİŞ

Dil becerisi olarak dinleme yabancılara Türkçe öğretiminde önemli bir rol oynamaktadır. Dilin etkili ve güzel kullanılmasına, söz varlığını zenginleştirmeye, diğer becerileri geliştirmeye katkı sunması dinleme becerisini önemli kılmaktadır.

İnsanların günlük hayatında başvurduğu becerilerin başında dinleme yer almaktadır. Güneş (2014), dinlemeyi günlük yaşamda iletişim kurmanın önemli bir aracı olarak tanımlamaktadır. Dinleme-izleme becerisi insanların günlük yaşamlarında en sık kullandığı bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırmalar öğrenilen bilgilerin çoğunun, dinleme sayesinde öğrenildiğini göstermektedir. Çifçi (2001), dinleme alanında yeterli beceriye sahip olmayan bir öğrencinin zihinsel kapasite bakımından zayıf olmamasına rağmen verimsiz bir öğrenim süreci yaşayacağını dile getirmektedir.

Sezer (2010) dinlemenin yazılı veya yazısız mesajları seçmek, onları zihinde anlamlandırmak ve onlara karşılık vermekten oluşan bir değişim olarak ifade etmektedir.

Özbay ve Çetin (2011) ise dinlemenin, anlamının ve öğrenmenin en önemli yollarından biri olduğunu ifade etmektedir. “Dinleme, dinleyicinin işittiklerini anlamlandırması, anlamlandırdıklarını ön bilgileriyle sentezlemesi gibi karmaşık bir yapıyı içermektedir.” (Vandergrift, 2003 akt. Melanlıoğlu, 2016, s.1207) Dinleme ile ilgili yapılan incelemelerde bazı ortak hususlar dikkat çekmektedir. Epçaçan (2013) bu ortak hususları sıralarken dil eğitiminin dört temel fonksiyonundan biri olduğunu, çeşitli zihinsel süreçler gerektirdiğini, karmaşık ve aktif bir oluşumu içerdiğini ifade etmektedir.

Dinleme becerisi zor bir beceridir. Dil öğrenenlerin dinleme metnini hem dinleyip hem anlayıp hem de sorulan soruları cevaplaması istenir. Bütün bu becerilerin aynı anda yetkin bir şekilde kullanılması kolay değildir. Bu nedenle dinleme eğitimine önem verilmelidir. Kişi dinlediğini doğru anladığında sağlıklı bir iletişim gerçekleşir. “İyi bir dinleyici olduğunda, doğru ve etkin dinleme becerileri sergilendiğinde, kişinin kendisine söylenenleri yanlış ve eksik anlaması mümkün olduğunca azalır” (Maden, 2013, s.61-62). Dinleme becerisi diğer beceriler ile de doğrudan ilgilidir.

Alanyazın incelendiğinde dinleme becerisinin geliştirilmesi ile ilgili çalışmaların diğer dil becerilerine oranla az olması dikkat çekmektedir (Maden ve Önal, 2021). Ders kitaplarındaki dinleme metinleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde dinleme etkinlikleri (Tabak ve Göçer, 2017), dinleme etkinliklerinde kronolojik sıralamanın önemi (Baş ve Tekin, 2020), dinleme etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni’ne uygunluğu (Tüm, 2016), dinleme metinlerinin örtülü anlam açısından değerlendirilmesi (Tiryaki ve Kayatürk, 2017), dinleme becerisi alanında yapılan alıştırmaların değerlendirilmesi (Özbal ve Genç, 2019), dinleme etkinliklerinin yenilenmiş Bloom Taksonomisi’ne göre değerlendirilmesi (Biçer, 2019) dinleme metinlerinin dinlenebilirlik açısından tanımlanması (Özaltun, 2018), yabancılara Türkçe öğretiminde dinleme metinlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi (Korkmaz, 2019a) gibi araştırmalar yapılmıştır. Dört temel dil becerisinin aralarında bir etkileşim olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Anlama becerisinin öğretimine yönelik yapılan etkinliklerde dinlediğini anlama becerisinin okuduğunu anlama becerisine etki ettiği görülmektedir (Yorulmaz, 2009). Aynı zamanda konuşma ve dinleme becerilerini de birbirinden ayrı düşünmek imkânsızdır. İki beceri de birbirini tamamlamaktadır. İletişimin olabilmesi için konuşan ve dinleyen biri olmalıdır. Konuşma becerisi ile dinleme becerisi arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Özbay’ın (2001) araştırmasında gelişim dönemi sürecinde duyma becerisini yitirenlerin konuşma becerisinin de gerilediği görülmektedir.

Dinleme diğer dil becerilerinin de gelişimine katkı sağladığı için dinleme eğitimi önemlidir. Dinleme eğitiminin yürütülmesinde ders kitapları, öğreticiler için yol gösterici niteliktedir. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin niteliklerinin, türlerinin ve işlevlerinin araştırılıp değerlendirilmesi, dinleme eğitimine nasıl katkılar sunduklarını betimlemek açısından önemlidir. Bu araştırmada iki öğretim setinde B1 düzeyinde yer alan dinleme metinlerinin nitelikleri, okunabilirlik düzeyleri, metin sayıları, sözcük sayısı, metinlerin süreleri ve dil bilgisi unsurlarının düzeye göre uygunluğu bakımından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın ders kitaplarındaki dinleme metinlerini çeşitli yönlerden ele alması, dinleme metinlerinin niteliklerini betimleme açısından literatüre katkı sağlayacaktır.

Araştırmanın problem cümlesi “Yabancılara Türkçe öğretimi B1 düzeyi ders kitaplarında dinleme metinlerinin görünümü nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Çalışma şu alt problemlerle ele alınmıştır:

- Yedi İklim ve Gazi yabancılar için Türkçe B1 düzeyi ders kitaplarındaki dinleme metinlerinin;
- ünitelere göre dağılımı nasıldır?
 - oluşturma şekillerine göre dağılımı nasıldır?
 - işlevlerine göre dağılımı nasıldır?
 - sözcük sayılarına göre dağılımı nasıldır?
 - okunabilirlik düzeylerinin değerlendirme sonuçları nasıldır?
 - kur dışındaki dil bilgisi unsurlarına yer verme durumuna göre dağılımı nasıldır?
 - sürelerine göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin türlerini ve özelliklerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinde doküman incelemesi yöntemi ile yürütülmüştür. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 217).

Evren ve örneklem

Çalışmanın evrenini Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim B1 ile Gazi Üniversitesi TÖMER tarafından hazırlanan Yabancılar İçin Türkçe B1 düzeyindeki ders kitaplarında yer alan dinleme metinleri oluşturmaktadır. Örneklem alınmamıştır. Toplam 47 metin incelenmiştir.

Verilerin toplanması

Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarındaki dinleme metinlerinde yer alan metinlerin nitelikleri, okunabilirlik düzeyleri, metin sayıları, sözcük sayısı, süresi ve dil bilgisi unsurlarının düzeye uygunluk durumu, doküman analizi tekniği kullanılarak tespit edilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi

Ders kitabında yer alan metin çeşitleri, metin sayıları, öğretilmeyen dil bilgisi yapılarının kullanılması, metinlerde kullanılan sözcük sayıları, dinleme metinlerinin sürelerine ait bulgular, çözümlemeler ve yorumlar doküman analizi yoluyla incelenmiştir. Dinleme metinleri oluşturulmuş ve özgün olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Daha sonra dinleme metinlerinin işlevlerine bağlı olarak kullanım işlevli ve edebi olmak üzere kategorilere ayrılmaktadır. Kullanım işlevli metinler “resmî yazılar, öğretici metinler, iletişimsel metinler”; edebi metinler öğretici metinler, anlatmaya/göstermeye dayalı metinler, nazım” olmak üzere sınıflandırılmıştır. İşlevlerine göre metin türlerinin ayrımında İltar ve Açık’ın (2019) yapmış olduğu çalışma esas alınmıştır. Metin türlerine bağlı olarak; iletişimsel metin, öğretici metin, edebi metin, resmi yazılar, anlatmaya/göstermeye dayalı ve diğer olmak üzere incelemesi yapılmıştır. Okunabilirlik incelemeleri Ateşman (1997) formülüne göre yapılmıştır. Bu formüle göre ortalama sözcük uzunluğunu bulmak için; toplam hece sayısı toplam cümle sayısına bölünür. Ortalama cümle uzunluğunu tespit etmek için ise toplam sözcük sayısı toplam cümle sayısına bölünür. Okunabilirlik puanının hesaplanması şu şekilde gerçekleşmektedir: 40,175 ile ortalama sözcük uzunluğu çarpılır. 2,610 ile de ortalama cümle uzunluğu çarpılır.

Bunun sonucunda ortaya çıkan verilerden 198,825 çıkartılır. Elde edilen puan 90 ile 100 arasında ise metin çok kolay, 70 ile 89 arasında ise metin kolay, 50 ile 69 arasında ise orta güçlükte, 30 ile 49 arasında ise metin zor ve 1 ile 29 arasında ise çok zor olarak değerlendirilmektedir.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe B1 düzeyi ders kitaplarındaki dinleme metinleri, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sırasıyla incelenmektedir.

Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe Dinleme Metinlerinin Ünitelere Göre Dağılımı

Tablo 1. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin ünitelere göre dağılımı

	Üniteler								Topla
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
Gazi	4	4	4	4	4	---	---	---	20
Yedi İklim	3	5	3	3	3	4	3	3	27
Toplam	7	9	7	7	7	4	3	3	47

Yedi İklim kitabı 8 üniteden oluşmaktadır ve toplamda 27 dinleme metni bulunmaktadır. Birinci ünite 3, ikinci ünite 5, üçüncü ünite 3, dördüncü ünite 3, beşinci ünite 3, altıncı ünite 4, yedinci ünite 3 ve sekizinci ünite 3 dinleme metni yer almaktadır. Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı ise 5 üniteden oluşmaktadır ve toplamda 20 dinleme metni bulunmaktadır. Gazi ders kitabındaki dinleme metinlerinin ünitelere eşit bir şekilde dağıldığı görülmektedir. Her iki kitabın toplam dinleme metin sayısı ise 47'dir.

Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin oluşturulma şekline ilişkin bulgular

Tablo 2. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin oluşturulma şekillerine göre dağılımı

	Oluşturulma Şekli		
	Oluşturulmuş	Özgün	Toplam
Gazi	19	1	20
Yedi İklim	23	4	27
Toplam	42	5	47

Tablo 2'de görüldüğü gibi hem Yedi İklim hem de Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinde oluşturulmuş metin sayısı (f=42) özgün metinlerin sayısından (f=5) fazladır.

Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin işlevlerine ilişkin bulgular

İşlevlerine göre metin türlerini üçe ayırmak mümkündür. Bunlar; edebi işlevli, kullanım işlevli ve diğer olmak üzere gruplandırılmaktadır.

Tablo 3. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin işlevlerine göre dağılımı

	Kullanım İşlevli	Edebi	Diğer	Toplam
Gazi	14	6	---	20
Yedi İklim	11	15	1	27
Toplam	25	21	1	47

Gazi’de 14 kullanım, 6 edebi işlevli metin türü olduğu görülmektedir. Yedi İklim’de ise 11 kullanım işlevli, 15 edebi metin ve 1 diğer metin belirlenmiştir. Gazi’de kullanım işlevli metinler fazla iken Yedi İklim’de edebi metinler daha fazladır.

Tablo 4. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinleri türlerinin genel dağılımı

	Kullanım İşlevli Metinler				Edebi Metinler			Diğer	Toplam
	Resmî	Kullanım İşlevli Öğretici	İletişimsel Metinler	Öğretici Edebî	Anlatmaya/Göstermeye Dayalı	Nazım	Diğer	Toplam	
Gazi TÖMER	---	5	9	3	2	1	---	20	
Yedi İklim	---	4	7	9	4	2	1	27	
Toplam	---	9	16	12	6	3	1	47	

Tablo 4’te görüldüğü gibi hem Gazi Yabancılar İçin Türkçe hem de Yedi İklim ders kitabında resmi yazılara yer verilmemiştir.

Gazi; 5 kullanım işlevli öğretici, 9 iletişimsel, 3 öğretici edebî metin, 2 anlatmaya/göstermeye dayalı ve 1 nazım türünde metne yer vermektedir. Yedi İklim ders kitabında ise 4 kullanım işlevli öğretici, 7 iletişimsel, 9 öğretici edebî, 4 anlatmaya/göstermeye dayalı metin, 2 nazım, 1 diğer (halk hikâyesi) türünde metin yer almaktadır.

Tablodan da anlaşılacağı üzere en çok kullanılan metin türü iletişimsel metin (f=16) ile öğretici edebî metindir (f=12).

Tablo 5. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin türleri

Ana	İşlevsel yönelimi	Metin türü	Gazi	Yedi	Toplam	
Kullanım İşlevli (f=25)	İletişimsel	Diyalog	7	5	12	
	Öğretici	Tanıtım	5	3	8	
	İletişimsel	Röportaj	2	2	4	
	Öğretici	Haber Yazısı	---	1	1	
	Öğretici	Makale	2	3	5	
	Öğretici	Biyografi	---	4	4	
	Anlatma/gösterme	Sohbet	---	3	3	
	Anlatma/gösterme	Hikâye	2	---	2	
	Edebi İşlevli (f=21)	Anlatma/gösterme	Deneme	---	1	1
	Öğretici	Anı	1	---	1	
Öğretici	Fabl	---	1	1		
Öğretici	Köşe Yazısı	---	1	1		
Nazım	Şiir	1	---	1		
Nazım	Türkü	---	1	1		
Nazım	Şarkı	---	1	1		
Diğer	---	Halk	---	1	1	
Toplam			20	27	47	

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 2 röportaj, 7 diyalog, 2 makale, 1 şiir, 1 anı, 5 tanıtım yazısı, 2 hikâye yer almaktadır. Yedi İklim ders kitabında ise 3 sohbet, 1 haber metni, 3 makale, 1 türkü, 1 şarkı, 2 röportaj, 5 diyalog, 1 deneme, 4 biyografi, 1 fabl, 3 tanıtım yazısı, 1 köşe yazısı, 1 halk hikâyesi metin çeşidine yer verilmektedir. Yedi İklim ders kitabı metin çeşitliliği açısından daha zengindir.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 7, Yedi İklim ders kitabında 13 farklı metin çeşidine yer almaktadır. Ayrıca bir ders kitabında yer alıp diğer ders kitabında yer almayan toplam 9 metne rastlanmıştır.

Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin toplam sözcük sayılarına ilişkin bulgular

Tablo 6. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin toplam sözcük dağılımı

	Toplam Sözcük Sayısı
Gazi TÖMER	2.735
Yedi İklim	6.016
Toplam	8.781

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabının toplam sözcük sayısı 2.735 iken Yedi İklim incelendiğinde toplam sözcük sayısının 6.016 olduğu görülmektedir. Yedi İklim'de Gazi TÖMER kitabının iki buçuk katı kadar fazla sözcük yer almaktadır.

Tablo 7. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin ünitelere göre sözcük dağılımı

Ünite	Sözcük Sayıları	
	Yedi İklim	Gazi
1. Ünite	328	411
2. Ünite	437	436
3. Ünite	315	395
4. Ünite	312	372
5. Ünite	319	417
6. Ünite	417	---
7. Ünite	316	---
8. Ünite	306	---

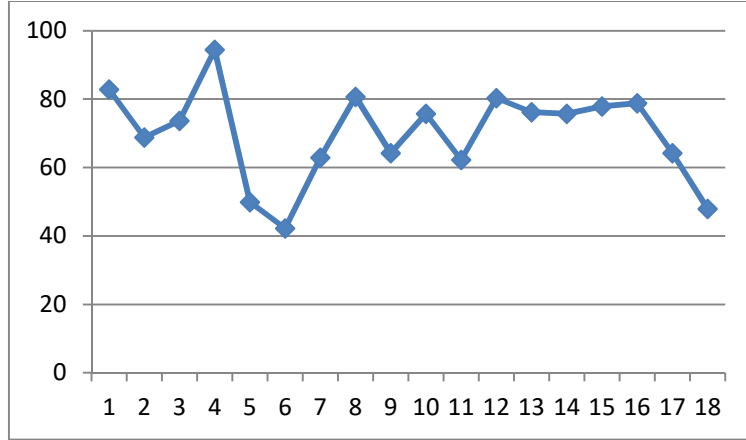
Ünitelerdeki sözcük sayıları incelendiğinde her iki kitapta da düzenli bir artış olmadığı görülmektedir. Yedi İklim’de en az 306 sözcükten oluşan dinleme metni yer almaktadır. Bu metin de en son ünite olan 8. ünitededir. En fazla sözcük sayısı 437’dir. Gazi’de dinleme metinleri 372 ile 436 sözcük arasındadır.

Yedi İklim ile Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin okunabilirlik düzeylerine ilişkin bulgular

Tablo 8. Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı dinleme metinlerinin okunabilirlik düzeyleri

Metnin Adı	O.K. U.	O. C. U.	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Sertab'la Söyleşi (s.7)	2,4	7,5	82,83	Kolay
Sosyal Medya (s.11)	2,73	7,76	68,76	Orta
Yardım Projesi (s.15)	2,65	7,14	73,71	Kolay
Fal Keyfi (s.19)	2,25	5,25	94,44	Çok Kolay
Psikolojide Renklerin Etkisi	3,08	9,54	49,94	Zor
Adam Olacak Çocuklar (s.29)	3,15	11,4	42,20	Zor
Dünyanın Yedi Harikası (s.33)	2,49	13,75	62,86	Orta
Ev Ekonomisi (s.39)	2,16	11,88	80,68	Kolay
İmza Günü (s.45)	2,88	7,21	64,24	Orta
Tatil İlanları (s.53)	2,46	9,27	75,76	Kolay
Küresel Isınma (s.57)	2,80	9,18	62,29	Orta
İki Komşu (s.67)	2,3	10	80,32	Kolay
Bu İşte Bir Yanlışlık Var	2,61	6,68	76,23	Kolay
Bilgisayar Alırken (s.75)	2,63	6,66	75,76	Kolay
Avcı ile Küçük Kuş (s.81)	2,32	10,6	77,92	Kolay
Bana Bir Masal Anlat (s.85)	2,41	8,75	78,80	Kolay
Ters Lale (s.89)	2,25	16,83	64,19	Orta
Altın Portakal (s.92)	2,61	17,5	47,92	Zor

Tablo incelendiğinde Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında toplam 20 dinleme metninin olduğu görülmektedir. Okunabilirlik düzeylerine göre çok zor dinleme metnine hiç yer verilmemiştir. 3 zor, 5 orta güçlükte, 9 kolay, 1 çok kolay metin yer almaktadır. 2 dinleme metni 100 sözcükten az sözcükten oluştuğu için okunabilirlik puanları hesaplanmamıştır. Okunabilirlik puanlarına ait çizgi grafik Şekil 1'de verilmiştir.

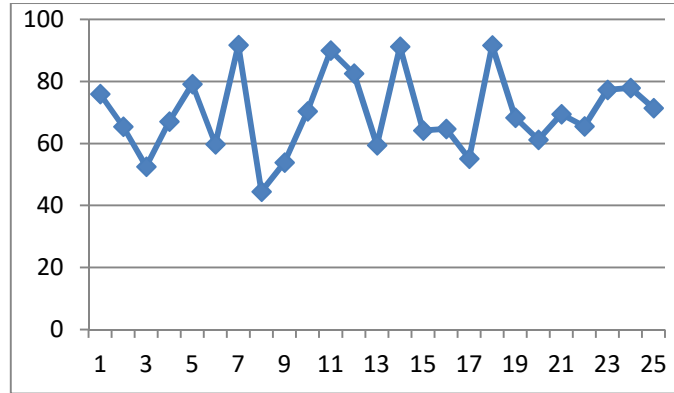
Şekil 1. Gazi Yabancılar İçin Türkçe kitabının okunabilirlik puanlarının dağılımı

Okunabilirlik puanları 1'e yaklaştıkça metin çok kolay, 100'e yaklaştıkça çok zor anlamına gelmektedir. Öğretimin basitten karmaşığa ilkesi gereği çok kolaydan zora doğru metinlerin sıralanması beklenir. Eğer okunabilirlik durumu kolaydan zora doğru olsaydı çizgi grafiğin yukarıdan başlayıp düzenli olarak aşağıya inmesi gerekirdi.

Tablo 9. Yedi İklim ders kitabı dinleme metinlerinin okunabilirlik düzeyleri

Metnin Adı	O. K. U.	O. C. U.	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Bizim Mahalle (s.12)	2,61	6,8	75,91	Kolay
Akşam Haberleri (s.18)	2,74	8,83	65,47	Orta
Google'ın Öyküsü (s.21)	2,66	15	52,54	Orta
Etem Çalışkan'la Sohbet (s.31)	2,75	8	67,07	Orta
Çalışmak İstiyoruz (s.37)	2,55	6,56	79,15	Kolay
Geçmişten Günümüze Gazete	2,70	11,66	59,71	Orta
Sınav Sonucu Belli Oldu (s.49)	2,35	4,82	91,76	Çok Kolay
Okul Öncesi Eğitim (s.60)	3,03	12,5	44,46	Zor
Dünyadaki İlginç Kütüphaneler	2,93	10,4	53,86	Orta
Her Kapıyı Açan Anahtar: Yabancı Dil (s.74)	2,51	10,5	70,40	Kolay
Emlakçıda (s.78)	2,29	6,29	90,03	Çok Kolay
Servis Görevlisini Beklerken	2,43	7,14	82,55	Kolay
Beethoven (s.93)	2,74	11,1	59,46	Orta
Ankara'da Film Festivali (s.98)	2,27	6,17	91,25	Çok Kolay
Bu Kim? (s.101)	2,51	12,87	64,19	Orta
Elias Howe (s.112)	2,65	10,6	64,65	Orta
Film Dünyası (s.120)	2,98	9,18	55,13	Orta
Ağustos Böceği ile Karınca (s.121)	2,18	7,5	91,63	Çok Kolay
Festivaller (s.124)	2,62	9,54	68,30	Orta
Festivaller (s.132)	2,75	10,4	61,19	Orta
Şeker Gibi Bir Bayram (s.137)	2,62	9,18	69,45	Orta
Dünyada Doğum Günü Kutlamaları (s.143)	2,80	7,92	65,56	Orta
Emrah ile Selvihan (s.154)	2,41	9,36	77,26	Kolay
Bir Başarı Öyküsü (s.159)	2,50	7,76	77,91	Kolay
İdil Biret (s.163)	2,56	9,27	71,42	Kolay

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında olduğu gibi Yedi İklim ders kitabında da okunabilirlik düzeylerine göre çok zor dinleme metnine rastlanmamıştır. 1 zor, 13 orta güçlükte, 7 kolay, 4 çok kolay dinleme metnine yer verilmiştir. Yedi İklim ders kitabında da 2 metin 100 sözcükten az sözcükten oluştuğu için okunabilirlik puanları hesaplanmamıştır. Yedi İklim kitabının okunabilirlik puanlarının çizgi grafiği Şekil 2'de verilmiştir.

Şekil 2. Yedi İklim kitabının okunabilirlik puanlarının dağılımı

Şekil 2’de görüldüğü gibi çizgi yukarıdan aşağıya düzenli bir düşüş göstermediği için okunabilirlik puanları kolaydan zora doğru düzenli bir dağılım göstermemektedir.

Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin kur dışında dil bilgisi unsurlarına yer verme durumu

Tablo 10. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin kur dışında dil bilgisi unsurlarına yer verme durumuna göre dağılımı

Metnin Adı	B1 Dışı Dil Bilgisi Yapıları	Düzeyi
Sertab’la Söyleşi (s.7)	Sıfat – Fiiller [-DİK]	B2
Sosyal Medya (s.11)	Sıfat- Fiiller [-An /-DİK]	B2
Yardım Projesi (s.15)	Sıfat – Fiiller [-DİK]	B2
Fal Keyfi (s.19)	Sıfat – Fiiller [-DİK]	B2
Psikolojide Renklerin Etkisi (s.25)	Uygun	----
Adam Olacak Çocuklar (s.29)	Sıfat – Fiiller [-An]	B2
Dünyanın Yedi Harikası (s.33)	Sıfat – Fiiller	B2
Ev Ekonomisi (s.39)	Uygun	----
İmza Günü (s.45)	Fiilimsiler	B2
Başucu Kitabı (s.49)	Sıfat – Fiiller	B2
Tatil İlanları (s.53)	Fiillerde Çatı	B2
Küresel Isınma (s.57)	Fiillerde Çatı	B2
Memleket İsterim (s.63)	Uygun	----
İki Komşu (s.67)	Uygun	----
Bu İşte Bir Yanlışlık Var (s.71)	Fiilimsiler	B2
Bilgisayar Alırken (s.75)	Fiilimsiler	B2
Avcı ile Küçük Kuş (s.81)	Fiilimsiler	B2
Bana Bir Masal Anlat (s.85)	Fiilimsiler	B2
Ters Lale (s.89)	Fiilimsiler	B2

Gazi TÖMER

Yedi İklim	Altın Portakal (s.92)	Fiilimsiler	B2
	Bizim Mahalle (s.12)	Ettirgen Fiil	B2
	Akşam Haberleri (s.18)	Edilgen / Ettirgen Fiil	B2
	Google'ın Öyküsü (s.21)	Ettirgen /İşteş	B2
	Yalan Dünya (s.29)	Uygun	----
	Etem Çalışkan'la Sohbet (s.31)	Ettirgen / Edilgen Fiil	----
	Rüyalarda Buluşuruz (s.34)	İşteş Fiil	B2
	Çalışmak İstiyoruz (s.37)	Uygun	----
	Geçmişten Günümüze Gazete (s.41)	Fiilimsiler /Birleşik Zamanlar	B2
	Sınav Sonucu Belli Oldu (s.49)	Uygun	----
	Okul Öncesi Eğitim (s.60)	Ettirgen / Edilgen Fiil	B2
	Dünyadaki İlginç	Sıfat Fiil / Ettirgen / Zarf	B2
	Kütüphaneler (s.63)	Fiil	B2
	Her Kapıyı Açan Anahtar: Yabancı Dil (s.74)	Sıfat Fiil / Ettirgen Fiil	B2
	Emlakçıda (s.78)	Sıfat Fiil / Zarf Fiil	B2
	Servis Görevlisini Beklerken (s.83)	Sıfat Fiiller / Edilgen Fiil	B2
	Beethoven (s.93)	Sıfat Fiil / Edilgen Fiil	B2
	Ankara'da Film Festivali (s.98)	Uygun	----
	Bu Kim? (s.101)	Birleşik Zamanlar	B2
	Elias Howe (s.112)	Birleşik Zamanlar/Zarf Fiil	B2
	Film Dünyası (s.120)	Uygun	----
	Ağustos Böceği ile Karınca (s.121)	Uygun	----
	Festivaller (s.124)	Uygun	----
	Festivaller (s.132)	Uygun	----
	Şeker Gibi Bir Bayram (s.137)	Zarf Fiiller	B2
	Dünyada Doğum Günü Kutlamaları (s.143)	Uygun	B2
	Emrah ile Selvihan (s.154)	Sıfat Fiiller	B2
	Bir Başarı Öyküsü (s.159)	Uygun	----
İdil Biret (s.163)	Ettirgen Fiil	B2	

Gazi'de fiilimsiler (f=14), fiil de çatı (f=2); Yedi İklim'de fiilimsiler (f=10), fiilde çatı (f=15) ve birleşik çekimli fiiller (f=3) düzey üstü undurlar olarak yer almaktadır. Söz konusu dil bilgisi unsurları B2 düzeyinin konuları arasındadır.

Tablo 11. Yedi İklim ve Gazi Yabancılar İçin Türkçe dinleme metinlerinin kur dışında dil bilgisi unsurlarına yer verme durumu genel dağılımı

	Düze	Düze	Toplam
Gazi TÖMER	4	16	20
Yedi İklim	10	17	27
Toplam	14	33	47

Tablo 11’de görüldüğü gibi Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 4 metin, Yedi İklim ders kitabında 10 metin düze

Gazi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ile Yedi İklim Ders Kitabının Dinleme Sürelerine İlişkin Bulgular

Tablo 12. Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı dinleme metinlerinin süreleri

Metnin Adı	Süre
Sertab’la Söyleşi (s.7)	01:02
Sosyal Medya (s.11)	01:11
Yardım Projesi (s.15)	00:45
Fal Keyfi (s.19)	00:49
Psikolojide Renklerin Etkisi	01:42
Adam Olacak Çocuklar (s.29)	01:08
Dünyanın Yedi Harikası (s.33)	02:37
Ev Ekonomisi (s.39)	01:26
İmza Günü (s.45)	01:08
Başucu Kitabı (s.49)	01:02
Tatil İlanları (s.53)	01:34
Küresel Isınma (s.57)	00:57
Memleket İsterim (s.63)	00:51
İki Komşu (s.67)	00:58
Bu İşte Bir Yanlılık Var (s.71)	01:03
Bilgisayar Alırken (s.75)	01:12
Avcı ile Küçük Kuş (s.81)	01:23
Bana Bir Masal Anlat (s.85)	01:02
Ters Lale (s.89)	01:17
Altın Portakal (s.92)	00:55

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı dinleme metinlerinin süreleri incelendiğinde en uzun metnin 02:37 dakika, en kısa metnin ise 00:45 dakika olduğu görülmektedir. Metinler süre bakımından kısa olandan uzun olana doğru bir dağılım göstermemektedir.

Tablo 13. Yedi İklim ders kitabı dinleme metinlerinin süreleri

Metnin Adı	Süre
Bizim Mahalle (s.12)	03:06
Akşam Haberleri (s.18)	02:22
Google'ın Öyküsü (s.21)	02:44
Yalan Dünya (s.29)	04:02
Etem Çalışkan'la Sohbet (s.31)	05:54
Rüyalarda Buluşuyoruz (s.34)	01:34
Çalışmak İstiyoruz (s.37)	05:39
Geçmişten Günümüze Gazete	03:28
Sınav Sonucu Belli Oldu (s.49)	01:59
Okul Öncesi Eğitim (s.60)	03:08
Dünyadaki İlginç Kütüphaneler	03:38
Her Kapıyı Açan Anahtar:	03:44
Emlakçıda (s.78)	02:11
Servis Görevlisini Beklerken	02:59
Beethoven (s.93)	03:14
Ankara'da Film Festivali (s.98)	01:28
Bu Kim? (s.101)	03:12
Elias Howe (s.112)	03:13
Film Dünyası (s.120)	02:10
Ağustos Böceği ile Karınca	02:22
Festivaller (s.124)	03:27
Festivaller (s.132)	02:08
Şeker Gibi Bir Bayram (s.137)	02:35
Dünyada Doğum Günü	02:26
Emrah ile Selvihan (s.154)	05:23
Bir Başarı Öyküsü (s.159)	01:39
İdil Biret (s.163)	02:52

Yedi İklim ders kitabı dinleme metinlerinin sürelerine ilişkin bulgular incelendiğinde en uzun metnin 05:54, en kısa metnin ise 01:28 olduğu tespit edilmiştir. Dinleme metinleri süre bakımından kısa olandan uzun olana doğru dağılım göstermemektedir.

Genel olarak iki ders kitabında kullanılan dinleme metinlerinin süreleri karşılaştırıldığında Yedi İklim ders kitabındaki metinlerin sürelerinin Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabındaki metinlerin sürelerine göre daha uzun olduğu görülmektedir.

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları alt problemler doğrultusunda özetlenmiş, tartışılmıştır. Araştırmanın bulgularına dayalı olarak öneriler sunulmuştur.

Ünitelere göre sonuçlar

İki kitapta ünite sayılarının farklı olduğu tespit edilmiştir. Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 5, Yedi İklim ders kitabında 8 bölüm bulunmaktadır. Bu durumda aralarında % 16 oranında bir fark meydana getirmektedir.

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında her bölümde 4 tane dinleme metnine yer verilmiştir. Her üniteye eşit bir şekilde (% 20 oranında) dağılmıştır. Yedi İklim’de birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, yedinci ve sekizinci bölümde 3, ikinci bölümde 5 ve altıncı bölümde 4 dinleme metnine yer verilmiştir. Bu bulgular yüzdelik oranda ise birinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, yedinci ve sekizinci bölüm için %11, ikinci bölüm için % 19 ve altıncı bölüm için % 15 şeklindedir. Yedi İklim kitabında dinleme metinleri eşit olmadığı gibi bölümler ilerledikçe artan bir oran da söz konusu değildir.

Metinlerin oluşturulma şekline göre sonuçlar

Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarında oluşturulma şekline göre % 95 oranında oluşturulmuş metin, % 5 oranında özgün metin tespit edilmiştir.

Yedi İklim ders kitabında % 85 oranında oluşturulmuş metin, % 15 oranında özgün metin hesaplanmıştır. Oluşturulmuş metin sayısı ve özgün metin sayısı Yedi İklim ders kitabında, Gazi Yabancılar İçin Türkçe ders kitabından % 10 oranında fazladır. Korkmaz (2019a) Yedi İklim ders kitaplarının tamamına yönelik olarak yaptığı incelemede tüm seviyelerde % 21 oranında özgün metin, % 79 oranında oluşturulmuş metin kullanıldığını belirlemiştir. Temel düzey için oluşturulmuş metinlerle çalışmak eğitsel açıdan daha yararlı olabilir, ancak düzeyler ilerledikçe özgün metinlerin daha fazla yer alması öğrencinin dili gerçek kullanım ortamında dinleyebilmesi açısından önemlidir.

Metinlerin işlevlerine göre sonuçlar

Gazi’de 14 kullanım işlevli, 6 edebi işlevli dinleme metinleri olduğu görülmüştür. Yedi İklim’de ise 11 kullanım işlevli, 15 edebi metin ve 1 diğer metin olduğu belirlenmiştir. Gazi’de kullanım işlevli metinler fazla iken Yedi İklim’de, edebi metinler daha fazladır. Kullanım işlevli metinlerde iletişimsel amaçlı olanlar her iki kitapta da daha fazladır. Yedi İklim’de edebi metinlerden öğretici edebi metinler (f=9) sıkça yer almaktadır. Gazi’de 7 farklı türde metin yer alırken Yedi İklim’de 13 farklı metin türü yer almaktadır. Resmi yazılar her iki ders kitabında da yer almamaktadır. Kullanım işlevli öğretici metinlerden harita, kroki, kullanım kılavuzu, yemek tarifi gibi metin türleri B1 düzeyi ders kitaplarında yer almamaktadır. Bu türden metinlerin temel düzeyde bulunması uygundur. Kullanım işlevli iletişimsel metinlerden ilan, broşür, afiş, e-posta, vb., sosyal medya mesajları, blog, yer/yön tarifi gibi türlerin kitaplarda yer almadığı görülmüştür. B1 düzeyi dili bağımsız kullanma açısından eşik düzey kabul edilmektedir. İletişimsel metin çeşitliliği öğrencilerin bağımsız dil kullanıcısı olmaları açısından önemlidir. İletişimsel metinler mesleki, bireysel, eğitimsel ve kamusal alanlarda iletişimi sürdürebilmeye destek olabilecek niteliktedir. Bu nedenle B1 düzeyinde daha çeşitli iletişimsel metin örneklerinin ders kitaplarında yer alması gerekmektedir. Avrupa Ortak Öneriler çerçevesi B1 düzeyinde dinleme yeterliğini “Genelde iş yaşamı, eğitim ve boş zamanlar gibi alışılmalı ya da az alışılmalı konularla karşılaşıldığında ve iyice anlaşılır biçimde ölçünlü bir dil konuşulduğunda, ana hatlarıyla anlayabilir. Kısa hikâyeleri de anlayabilir.” (Avrupa Konseyi, 2013, 69) şeklinde belirtmektedir. Kısa hikâye içinde masal, efsane, mizahi fıkra, çizgi roman gibi türler de düşünülebilir. Bu türlerin hiçbiri incelenen kitaplarda yer almamaktadır. Edebi metinler, dilin gerçek kullanımını yansıtır, bu bakımından yabancı dil öğretiminde edebi metinlere yer vermek hem dil kullanımını geliştirmek hem de özgün bir metin dinleme başarısı yaşatmak açısından önemlidir.

Sözcük sayısına göre sonuçlar

Yedi İklim ve Gazi TÖMER dinleme metinlerinin sözcük sayıları karşılaştırıldığında Gazi TÖMER’in toplamda 2.735; Yedi İklim’in 6.016 sözcükten oluştuğu görülmektedir.

Her iki kitapta toplam sözcük sayısı 8.781'dir. Bu durumda Yedi İklim'in Gazi TÖMER'den iki buçuk kat daha fazla sözcük sayısına sahip olduğu görülmektedir. Ancak dinleme metinlerinin toplamı düşünüldüğünde Gazi TÖMER'de 20; Yedi İklim'de 27 dinleme metni yer almaktadır. Yedi İklim'in sözcük sayısının fazla olmasının en önemli nedeni ünitelerde yer alan dinleme metinlerinin fazla sayıda olması gösterilebilir. Yedi İklim ile Gazi arasında dinleme metni oranı açısından fark %7,5 iken sözcük sayısı bakımından fark % 31,6'ya çıkmaktadır. Korkmaz (2019b) Yedi İklim ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe setlerinin sözcük sayılarını incelemiş ve her iki kitabın da üniteler arasında ve seviyelere göre düzenli bir artış göstermediğini belirlemiştir. Bu araştırma sonuçları, Gazi yabancılar için Türkçe kitabının da ünitelere göre düzenli bir artış göstermediğini ortaya koymaktadır.

Okunabilirlik durumuna göre sonuçlar

Her iki kitabın okunabilirlik düzeyleri karşılaştırıldığında Gazi'de 3 zor, 5 orta güçlükte, 9 kolay, 1 çok kolay metin düzeyine; Yedi İklim'de 1 zor, 13 orta güçlükte, 7 kolay, 4 çok kolay metin düzeyine yer verilmiştir. Ayrıca hem Yedi İklim hem de Gazi'de çok zor dinleme metnine rastlanmamıştır. Metinlerin güçlük düzeyine göre dağılımı kolaydan zora doğru gitmemektedir. Oysa öğretimin en temel ilkelerinden biri kolay olandan zor olana doğru ilerlemektir. Kitapların bu açıdan gözden geçirilmesine ihtiyaç vardır. Okunabilirlik yazılı metinler için hesaplanmıştır. Ancak dil zorluğunun ölçümü için yazılı ve sesli metinlerde Flesch'in formülü araştırmalarda kullanılmaktadır (Loverly, 2006, akt. Özaltun, 2018). Sesli metinlerde dinlenebilirlik söz konusudur. Dinlenebilirliği etkileyen unsurlar arasında öğrencilerin sesli metinlere yönelik zorluk algıları, metnin dil ve anlatım özellikleri, sözdizimi karmaşıklığı, sözcük uzunluğu, prozodi, hız ve gürültü yer almaktadır (Özaltun (2018). Dinlenebilirlikte metnin güçlük düzeyi sadece görüş alınarak belirlenmektedir. Bu çalışmada okunabilirliğin somut bir sonuç ortaya koyabileceği düşünülerek dinleme metinlerinin okunabilirlik düzeyi belirlenmiştir.

Dinleme okumadan daha zor, tekrarı olmayan bir eylemdir. Bu nedenle dinleme metinlerinin okunabilirlik puanlarının temel düzeyde çok kolay ve kolay; orta düzeyde kolay ve orta; ileri düzeyde orta ve zor düzeyinde tutulması, eğitsel sürecin daha etkili yürütülmesini sağlayabilir.

Kur dışı dil bilgisi unsurlarına göre sonuçlar

Yedi İklim ve Gazi kitaplarının kur dışındaki dil bilgisi unsurlarına yer verme durumları incelendiğinde Gazi'de düzeye uygun 4; düzey üstü 16 dinleme metni; Yedi İklim'de düzeye uygun 10, düzey üstü 17 dinleme metni tespit edilmiştir. Bu durum dilin belirli sınırlar içinde her durumu ifade edememesi ile ilgilidir. Yabancı dil öğretiminde dinleme metinlerinin düzeyin üstünde bir dil bilgisi unsuru ile oluşması kulak alışkanlığı sağlama, öğretimi ileri seviyeye hazırlama açısından kabul edilebilir. Ancak metinlerde yer yer birden fazla düzey üstü dil bilgisi unsurlarının olması dilin çok zor olarak algılamasına ve öğrenemeyeceği duygusu yaratmasına yol açabilir.

Dinleme sürelerine göre sonuçlar

Dinleme metinlerinin sürelerine ilişkin bulgular incelendiğinde Yedi İklim'de en uzun metnin 05:54 (Etem Çalışkan'la Sohbet s.31); en kısa metnin ise 01:28 (Ankara'da Film Festivali s.98) olduğu tespit edilmiştir. Gazi'de en uzun metnin 02:37 (Dünyanın Yedi Harikası s.33); en kısa metnin ise 00:45 (Yardım Projesi s.15) olduğu tespit edilmiştir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dinleme metinlerinin düzeylere göre süresinin ne kadar olması gerektiği konusunda bir araştırma yoktur. Ancak incelenen kitaplar arasında metinlerin uzunluğu açısından iki kata varan farklar vardır.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde yabancılara Türkçe öğretiminde ortak bir müfredat olmamasından kaynaklanan farklı uygulamalar dikkati çekmektedir. Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının farklı yayıncı kuruluş veya üniversiteler tarafından hazırlanması farklı yaklaşımlar ve farklı müfredatlar çerçevesinde oluşturulduğu için uygulamada ve kaynaklarda birlik ilkesinin, ortaklığın yok olmasına yol açmaktadır. Alan uzmanları tarafından hazırlanmış bir programın olmaması Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında ciddi farklılıklara sebep olmaktadır. Tüm bu farklılıkları ortadan kaldırmak için Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni esas alınarak Yabancılara Türkçe Öğretimi Programı oluşturulmalıdır. Bu çerçevede ders kitaplarında ortaklık sağlayabilmek mümkün olabilir. Ders kitaplarında kullanılacak olan dinleme metinlerinin düzeylere göre ünite sayılarının, metinlerin sınıflandırılmasının, işlevlerinin, türlerinin, sürelerinin, okunabilirlik düzeylerinin, dil bilgisi unsurlarının ve bunun gibi birçok niteliğin eşit sayılarda ve oranlarda olması sağlanabilir.

Ortak program ders kitaplarını benzer kılmada önemlidir, ancak yeni araştırmalar yapılarak temel, orta ve ileri düzeyde yer verilecek sözcükler ve bunların sayıları belirlenmelidir. Dinleme metinlerinin süresinin dinlemeyi zorlaştıran bir unsur olup olmadığı; okunabilirlikle dinlenebilirlik arasında ilişki olup olmadığı araştırılması gereken konular arasındadır.

KAYNAKÇA

- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *Dil Dergisi*, 58, 71-74.
- Büyükoztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 3.basım. Ankara Pegem Akademi.
- Avrupa Konseyi. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi örgenim, öğretim ve değerlendirme*. Frankfurt: TELC GmbH.
- Baş, N. ve Tekin, E. (2020). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan dinleme etkinliklerinde kronolojik sıralamanın önemi. *Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 63-73.
- Biçer, N. (2019). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki okuma ve dinleme etkinliklerinin yenilenmiş Bloom Taksonomisi'ne göre değerlendirilmesi. *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yeni Yönelimler*, 5.Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kongresi Sakarya Üniversitesi TÖMER Yayınları, Sakarya, 179-193.
- Coşkun, E. ve Taş, S. (2008). Ders kitaplarına metin seçimi açısından Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 60-74.
- Çifçi, M. (2001). Dinleme eğitimi ve dinleme eğitimini etkileyen faktörler. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 165-177.
- Epçaçan, C. (2013). Temel bir dil becerisi olarak dinleme ve dinleme eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 332-352.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. (5. Basım). Ankara: Pegem Akademi.
- İltar, L., ve Açık, F. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde metin türlerinin sınıflandırılması ve ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin değerlendirilmesi. *Türkiyat Mecmuası*, 29(2), 311-346.

Korkmaz, C. B. (2019a). Metin sınıflandırması bağlamında yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan dinleme metinleri. *Türkiyat Mecmuası Journal of Turkology*, 29(1), 93-126.

Korkmaz, C. B. (2019b). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kullanılan dinleme metinlerinin sözcük sayıları. *International Journal of Language Academy*, 7(1), 261-278.

Maden, S. (2013). Niçin dinlemiyoruz? Dinleyememe probleminin sosyokültürel analizi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 49-83.

Maden, S. ve Önal, A. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 42-56.

Melanlıoğlu, D. (2016). Yabancı öğrenciler için dinleme becerisine yönelik üstbilişsel dereceli puanlama anahtarı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1206-1229.

Özbay, M. (2001). Türkçe öğretiminde dinleme becerisini geliştirme yolları. *Türk Dili Dergisi*, 589:9-15.

Özbay, M. ve Çetin, D. (2011). Dinleme becerisinin geliştirilmesinde prozodik farkındalığın önemi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 155-175.

Özbal, B. ve Genç, A. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında dinleme becerisi alanında kullanılan alıştırmaların değerlendirilmesi. *SEFAD*, 42, 197-212.

Özaltun, H. (2018). Yabancılar Türkçe öğretiminde sesli metinlerin dinlenebilirlik açısından tanımlanması ve sınıflandırılması. *Yayımlanmamış Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.*

Sezer, N. (2010). Etkili iletişim becerileri. *İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Ders Sunusu*, sayfa:79, İstanbul.

Tüm, G. (2016). Yabancılar Türkçe ders kitaplarındaki dinleme etkinliklerinin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne uygunluğu üzerine bir çalışma. *International Journal of Languages Education and Teaching*, 4(2), 125-142.

Tanrıkulu, L. ve Bakırdöğen, M. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Gazi Üniversitesi A1 seviyesi ders kitabı dinleme bölümünün içerik analizi. *Uluslararası Kültür Sempozyumu*, Ankara.

Tabak, G. ve Göçer, A. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde A1-C1 düzey dinleme etkinliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6(3), 400-411.

Tiryaki, E. ve Kayatürk, N. (2017). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarındaki dinleme metinlerinin örtülü anlam açısından değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 300-319.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin yayıncılık.

Yorulmaz, M. (2009). Göreve dayalı öğretim yöntemlerinin Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dinleme becerisinde kullanılmasının avantajları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.*